

spravljeni in popustljivi napram sovražnikom? Ako ne vzame vrag njih, ne vzame tudi nas. Tudi naše geslo naj bo: Klin s klinom!

Zlata vredne so besede Aškerca v »Mučenicah«:

Spoštuj, prebiraj evangelje, zaklad naš tudi posihdob!
Iz stare pa zaveze pomni načelo tisto: »Zob za zob!«

Življenje boj je brezobziren. S človekom človek bije boj . . .
Da ne premaga te tvoj bližnjik, ti čuvaj se, na straži stoj!

Kdor ljubi tebe, ti ga ljubi! Življenja te uči modrost,
Kdor črti te, še ti ga črti! Vse drugo, sin moj, je norost.

In kdor udari tebe enkrat po licu levem, njega ti
po licu desnem mahni dvakrat — in še pripravljen stoj s pestmi.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca prosinca 1906 K 18.866·20.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kakšna bo učiteljska pasivna re- zistenca?

(Dalje.)

III. Postopanje pri pouku.

Dognano je, da so uspehi pri vsaki šoli odvisni od vestnega in vztrajnega učiteljevega delovanja. Vsakdanja priprava za koncentrični pouk, trudapolno vestno poučevanje raznovrstnega gradiva in popravljanje učnih izdelkov so poleg uradnih spisov njegovo vsakdanje delo. Kdor hoče to vestno in dobro opravljati, ima vsak dan dela čez glavo. Navadno se učitelj privadi polagoma svojemu delu tako, da ga opravlja z vnemo in veseljem, ker je prepričan, da deluje in trpi za blagor mladine, nje srečo — in blagor naroda. Ko vidi pred seboj živonedolžno in nepokvarjeno mladino, ki prihaja k pouku v šolo od blizu in daleč, pustivši doma starše in vsakdanji spravek, da bi se naučila kaj lepega, dobrega in koristnega za življenje, mu ne da vest mirovati, poprime se pouka z ljubeznijo in vnemo. Ponižati se mora globoko dol v duh in mišljenje preprostega otroka, postati mora torej med otroki sam otrok, če hoče, da ga ti razumejo, če hoče, da rodi njegov trud — uspehe. Kdor si ne prizadeva, poučevati otroškemu duhu primerno, smelo trdimo, da tam ni dovolj uspehov. Tak pouk je pa silno težak, zlasti za novince.

Vsakemu učitelju je znano, da je pri vsaki šoli le malo nadarjenih otrok. Ponekod je teh več, drugod manj, splošno se da sklepati, da je nadarjenih $\frac{2}{10}$, srednje nadarjenih $\frac{4}{10}$ in slabičev tudi $\frac{4}{10}$. S prvimi še človek izhaja, ker učitelja razumejo, se radi učijo in tudi z veseljem hodijo v šolo, le slabičev je žalibog povsod preveč. Pa tudi ti bodo nekaj potrebovali v življenju šolske odgoje, učitelj ve to prav dobro — ali te poučevati je silno težko, trudapolno, mučno in večkrat obupno. Eno in isto se pove, ponazoruje in razloži, zlasti računstvo, po večkrat — pa ne gre, ne razumejo in

ne znajo! Učitelj jih izpodbuja k pridnosti, poučuje po šoli, jih izprašuje vsak dan, tako se trudi vedno naprej, leto za letom, da bi tudi te kaj naučil. Pri tem delu trpi mnogo, potrpežljivost mu večkrat mine, postane nevoljen, razburjen in togoten — kar škoduje zdravju. Vrhu tega so zaradi mnogoštevilnih otrok še zatohle, smradljive in zaprašene šolske sobe, klopi slabe, učnih pripomočkov malo in mnogo drugih nedostatkov. Tudi učitelj je človek, tudi njemu je zdravje in življenje drago. Kaj pa dobi za svojo požrtvovalnost? Stradati mora, zanj ni dobiti kruha, ni dobiti pokritja!

Ali naj se učiteljstvo še vedno tako trudi?

Čemu pa? Vsak delavec je vreden svojega primerne plačila, učitelj tudi. Ker ni dobiti zanj kruha, naj se v bodoče plačilo primerno tudi dela. Dovolj je, ako se o določenem času prične in neha pouk. Kdor ga razume, je dobro, kdor ga ne razume, je tudi dobro. Delo s slabiči je najtrudapolnejše, to naj odpade v bodoče. Več kakor koga veže dolžnost, ni treba delati. Sicer je odlok deželnega šolskega sveta, ki zapoveduje, da mora biti število učencev razdeljeno po vseh razredih enakomerno. To se lahko zapove, a izpolniti je možno to le učiteljstvu, ako deluje neumorno in z velikim trudom. Ono je kompetentno klasifikovati in izpuščati učence po zmožnosti v višje razrede ali oddelke. Ako nastanejo tekom časa prenapolnjeni razredi, zaradi česar bodo še slabši uspehi, ne zadene učiteljstva prav nobena odgovornost. Da je delalo svojo dolžnost, lahko dokaže pri nadarjenih učencih. Na ta način bi moralo tudi brezštevilo učencev pohajati šolo do končanega 14. leta, kar bi lahko zavoljo požrtvovalnosti učiteljstva opravili z 12. letom. S tem bi bil najobčutljivejši udarjen kmet, ki silno potrebuje doma delavnih moči. Pa tudi šole bi se morale širiti in nove zidati zaradi preobilnega števila šolskih otrok.

To ne bi bilo prav, poreče kdo, otroci so nedolžni in kmet tudi, ta kazen bi bila preobčutljiva. To vemo tudi mi, da ne bi bilo prav; hud udarec bi bil to za mladino in narod; krivda ne bi zadela nas, ampak tiste, ki šolo zanemarjajo do skrajnosti. Mladina in narod bi občutila to kazen po svetopisemskem izreku: »Naši očetje so grešili, in mi moramo nositi njih jarem.« Zaradi postopanja klerikalnih deželnih očetov-poslancev bi s tem zadela naš narod hujša kazen, da govorimo s Šukljatom, kakor če bi vsako leto večkrat pobila toča našo deželo. Učiteljstvo bi pri vsem tem bilo popolnoma nedolžno in brez vse krivde, kar bi natančno izpolnovalo svojo dolžnost, a delalo bi le to, kar je po poklicu dolžno storiti in nič več. Zakon, oziroma učni red natančno določuje kaj in koliko se ima učiti, to bi se tudi dognalo pri dobrih učencih. Ostali naj hodijo redno do 14. leta v šolo.

Kdo pa popraša, če imaš ti in tvoja družina kaj jesti po končanem trudapolnem delu? Kdo te vpraša, s čim boš pa odgojeval svoje nedolžne otroke? Kako naj ti živijo, ker jim nimaš ničesar zapustiti kakor prazne roke? Kam se hočeš obrniti, ako zboliš ti ali svojci? S sedanjo plačo ne moreš izhajati zdrav, še manje pa o času bolezni. Tudi deca učiteljstva trpi veliko in nedolžno, in mi trpimo z njo, čeprav imamo zakonito zajamčeno, da bi morali imeti toliko dohodkov, da bi mogli z družino vred brezskrbno živeti ter bi mogli potem vso svojo skrb posvetiti šoli in odgoji. Ako trpimo mi in naša deca, naj trpe z nami tudi šolski otroci in njihovi starši, naj trpi z nami tudi narod, ki ima tako malovredne zastopnike, da puste prezirati šolske zakone, puste stradati učiteljstvo ter s tem zanemarjati šolstvo.

IV. Nadzorovanje šolske mladine.

Sola ima lepo nalogo: ne poučuje samo, ampak tudi vzgaja. Srce mladine se da primerjati z voskom. Mehko, nežno in občutno je za sve dobro in tudi slabo. Otrok posnema rad odrasle ljudi. Kar vidi in sliši, to posnema, govori, dela, ker nima še prave razsodnosti. Mnogokrat sliši doma in v okolici veliko lepega in dobrega, pa tudi slabega in pohujšljivega. Človek je nagnjen bolj slabemu kakor k dobremu, zato pravimo navadno, da je svet spačen. Med svetom se spači tudi šolska mladina. »Pohujšanje mora priti, ali gorje tistemu, ki pohujšuje,« pravi sv. pismo. Mi smelo trdimo, da blagor tistemu, ki odvrta pohujšanje, razne pregrehe in grde navade. To lepo in težavno nalogo ima učiteljstvo ljudskih šol. Prava odgoja je umetnost vseh umetnosti. Učitelj mora gledati, da daje sam vedno in povsod šolski mladini lep zgled, drugače bi bilo vse moralizovanje zaman. Mladina ga opazuje z bistrim očesom vedno in povsod, on mora biti mož na svojem mestu, če hoče imeti uspehov pri odgoji. Tudi učitelj opazuje svoje učence, pri katerih opazi o raznih prilikah razne napake, slaba nagnjenja, pregrehe in druge kali k slabemu, ki jih je treba z veliko skrbjo, premislekom in preudarkom iztrebiti. To delo se ne da popisati ob kratkem, o tem bi se dalo pisati cele knjige. To trudapolno in večkrat nevhvaležno delo napravlja učiteljem mnogo truda, skrbi in težav. Učitelj bi rad naredil iz izprijenega otroka moža, častnega člana človeške družbe, zato napenja vse svoje moči, misli in preudarja, kako bi postopal, da bi dosegel zaželjeno svrhu. Sviri, opominja, grozi, kaznuje, piše staršem ter uporablja vsa dovoljena sredstva spačenemu, hudobnemu, nagajivemu, lenemu in nevhvaležnemu otroku v prid. Vedne pritožbe o njem in njegovem vedenju v šoli, na poti, doma, v cerkvi in drugod dajejo učitelju premnogo dela, truda, nevolje in večkrat tudi jeze. Potrpežljivost ki jo mora pri tem imeti učitelj-odgojitelj, lahko imenujemo angelsko potrpežljivost. Pa to se ne godi samo enkrat v letu, to se dogaja vsak dan, pa še po večkrat na dan. Ni čuda, da je skoraj vsak učitelj bolan na živcih. Nепrestano govorjenje, opominjevanje pri pouku in postopanje pri odgoji je tako trudapolno, zlasti pri prenapolnjeni šoli, da mora vsakdo omahnuti, če je še takšen hrust.*)

Čemu se pa toliko trudiš? Čemu taka vnema, gorečnost in skrb? Kdo se bo zmenil zate, če zbolíš in omahneš zaradi navora? Lepo plačilo te čaka sicer po smrti za to plemenito delo, tako vsaj uče naši duhovniki, ali svet se zmeni za tvoje delo, vnemo, vestnost in trud bore malo — stradati moraš za to! Cerkev uči, da ljubi bližnjega kakor samega sebe, ne pa, da ga ljubi bolj kot samega sebe! Pusti malopridneže na miru, če te izlepa noče slušati! Povej katehetu, ta ga bo že s palico naučil kozjih molitvic, kateheti so mojstri pri odgoji s palico! Ako se izpozabiš ti in koga postrahuješ v skrajni sili s palico, te gredo starši takoj tožit, kateheta pa ne, on dela kar hoče in kakor hoče, pred njim se svet trese. Kateheti so v očeh ljudstva velezasluženi ljudje, čeprav so pri odgoji prave ničle. Eno uro so v šoli, pa so je že siti do grla. Pred praznikom ga ne spraviš v šolo za nobeno ceno, ker se mora učiti pridige — šola ne nese nič v žep, kdo se bo toliko trudil za prazen nič? Posnemaj te, saj so božji namestniki, oni že vedo, kaj delajo! Ti ljudje

*) Dr. Ralf Wichmann, zdravnik za nervoziteto v Harzburgu, pripoveduje v članku »Zur Statistik der Nervosität bei Lehrern« v »Zeitschrift für Schulgesundheitspflege« (zvezek XVI., str. 626.), da je preiskal 305 učiteljev in dobil med temi 85% bolnih.

vedo za naš trud, vnemo in gorečnost, pa nas imajo tako radi kakor trn v peti. Veseli bi morali biti našega delovanja, a namesto tega nas prezirajo, zaničujejo, obrekujejo, jemljejo nam poštenje in dobro ime, kjer le morejo. Cerkev nas uči, da je obrekovanje velik greh, a ti ljudje nas zlasti v »Domo-ljubu« zaničljivo obrekujejo pri preprostem ljudstvu, da bi nam vzeli dobro ime in spoštovanje, ker to je dovoljeno po novi klerikalni veri. Kristus nas uči, da je v nebesih nad izpreobrnjenim grešnikom večje veselje kot nad 99 pravičnimi, a njim ni tega mar, da se z vnemo bavimo pri odgoji, da vodimo spačeno mladino na pravo pot. — To je po novi klerikalni veri bagatelno in ničvredno delo. Celó kaznivo je to; saj so klerikalni prvaki dali 25% draginjske doklado zaradi družinskih razmer, ne zaradi odgoje. Vero in odgojo so vrgli ti ljudje med staro šaro; vere se držijo le toliko, kolikor nese, odgoje pa le zaradi laži in reklame!

Ker je naš narod še tako nerazsoden, slep in gluhi, da drvi čez drn in strn za svojimi zavodniki, ki voli za poslance najzagrizenejše nasprotnike šole in učiteljstva, naj nosi tudi posledice svoje slepote. Učiteljstvo naj nikar več ne deluje pri odgoji kakor to, kar sodi k šolski disciplini za vzdrževanje reda pri pouku. Krivda zadene zaradi bodoče površne in slabe odgoje novodobno krivoverno — klerikalno stranko, ki je nasprotna šoli in učiteljstvu.

V. Izven službe.

Po končanem delu čaka učitelja, kakor smo že omenili, več kakor dovolj dela doma, če hoče vestno in dobro opravljati službo. Žal, da se ne more poprijeti z vnemo le svojega poklica. Boriti se more za obstanek — iskati mora stranskih zaslužkov, vsak kakor ve in zna, da ne pogine za lakotjo z družino vred. Lakota ima hude zobe! Ona ne vpraša kaj je prav ali kaj ni prav — jesti je treba, primerno oblačiti se tudi, denarja pa ni nikjer! To so mučne skrbi, ki jih ne pozna nihče drugi kakor tisti, ki je to izkusil. Učili smo se ter prebili stroge preizkušnje z nadejo, da bomo z delom svojega važnega poklica živeli stanu primerno, kakor nam jamči šolski zakon — pa kašna prevara? Nепrestano moramo stradati, ko se drugi vesele življenja.

Draginja je čimdalje večja, plača je pa vedno ista. Družinski stroški so vedno večji, dohodki pa vedno isti. Ni čuda, da marsikdo obupuje, ko ne vidi pred seboj boljše bodočnosti. Država se ne zmeni za naše bedno stanje prav nič, marveč nam naklada vedno večja dela in odgovornosti, dežela pa nima za nas srca — nima nobenega pokritja za naše dohodke, ker jih noče v svoji brezbriznosti poiskati. V takem položaju naj ima človek veselje za svoj poklic, naj neumorno, pridno in vestno dela v šoli in pri odgoji za blagor naroda! Če kdo zanemarja zaradi bede svoj poklic, ne zadene njega krivda. Obstank je prva reč, za tem pride šele vestno delo. Vsak naj si poišče kako delo, usmiljenih ljudi je povsod dosti, ki nam privoščijo košček kruha, v šoli pa naredi, kar moreš in kolikor ti pripušča čas. Šola in odgoja mora postati za nas postransko in površno delo. Če trpi pri tem napredek, če ni uspehov, ni naša krivda, ampak največja krivda zadene v prvi vrsti zastopnike, ki so se javno izjavili na političnem shodu v Ribnici, da so preprečili nakano zvišanja učiteljskih plač. Ali ti ljudje se zmenijo za odgovornost za zanemarjenje šole bore malo, da ne rečemo prav nič. Saj s tem je dosežen njih namen. Na videz so vneti za dobro šole in dobro učiteljstvo. Toda učiteljstvo bo dobro šele tedaj, kadar bodo

oni imeli v šoli prvo in zadnjo besedo, in jim bo učiteljstvo vdano in pokorno. Ker se pa učiteljstvo nikakor ne vda, si mislijo: Stradaj, učiteljska paral Namen posvečuje sredstvo, to je glavna zapoved klerikalne brezvestnosti.

Običajno je, da imamo vsako leto okrajne učiteljske skupščine, kjer razpravljamo o važnih zadevah za napredek šolstva. Okrajni šolski nadzorniki imajo tu glavno besedo. Povedo neposredno vse nedostatke, ki so jih dobili pri svojih posetih na raznih šolah, obenem tudi, kako bi se moralo delovati, da bi prišlo učiteljstvo do boljših uspehov. Ti pridejo vsako leto po eno uro ali dve k vsaki šoli ter po tem govorijo, da vedo natančno za učiteljevo delovanje. No, nadzorstvo mora baje biti povsod, in to je tudi pri nas. O tem bi se dalo govoriti veliko, ker pa to ne sodi k stvari, omeniti hočemo le, da ocenjajo učiteljevo delovanje po izdelkih in odgovorih učencev in po učiteljevem nastopu. O trudapolnem delu pri odgoji in o mnogih drugih rečeh ne more nadzornik ničesar vedeti, ker bi moral vedno čepeti v isti šoli. Sploh rečeno, pri učiteljskih skupščinah se sliši mnogo instruktivnega zlasti za mladi naraščaj, ko posežejo v debato tudi drugi izkušeni, starejši učitelji. Tukaj se vidi in sliši, s kako vneto deluje učiteljstvo na svojih šolah, kako se bori in trudi za šolski napredek, kakšne vrle izkušnje ima pri nastopih, iz raznih predmetov, pri odgoji i. t. d. Z veseljem smo doslej prihajali k takšnim skupščinam in tudi z veseljem in ljubeznijo smo poizkušali vsak na svoji šoli uresničiti to, kar smo slišali. Kdo pa naj ima sedaj to veselje, ko je vsak prepričan, da bo moral za svoje važno delo — neprestano stradati! Pojdemo k učiteljski okrajni skupščini, ko pride čas. Poslušali bomo, a o kakšni debati ne bo več govora, vsak naj bo tih kot grob, ko končajo referenti svoje delo — pasivna rezistenca naj bo znak naše splošne nezadovoljnosti. Lepi nauki za napredek bodo padali na gluha ušesa. Zlata doba šolskega napredka naj ugasne z našo rezistenco. Naj se ne vrne, dokler ne pride čas, ki nam da, kar nam gre! Ako je bilo dovoljeno klerikalnim poslancem delati toliko let obstrukcijo v deželnem zboru, na kar so sedaj celo ponosni, to bodi dovoljeno tudi nam, ker se nam godi vnebovpijoča krivica. Klerikalna obstrukcija je rodila sad splošne nevolje — ta je naša splošna učiteljska pasivnost pri pouku in odgoji. Klerikalizem bo to sicer sprejel z nasmehom in pomilovanjem, ker mu je šola in ljudski blagor deveta briga, naš narod bo pa imel od tega neprecenljivo škodo.

(Dalje.)

Boj proti slovenskemu učiteljstvu na Štajerskem.

»Slovenske pravice«, ki so dne 31. pret. mes. začele izhajati v Celju, pripovedujejo, da se je v Gradcu vršil nemški shod, kjer so imeli glavno besedo izdajalci slovenskega naroda, nemškutarji s Spodnjega Štajerja in s Kranjskega. Posvetovali so se, kako bi tem uspešnejše izpodrivali slovensko ljudstvo s slovenske zemlje, in zadonel je iz Gradca ošabni glas: »Ven s slovenskim učiteljstvom s Spodnjega Štajerja, ven z njim na Kranjsko!«

In s tem klicem je bilo dano našim poslušnim in pokornim nemškutarjem na Spodnjem Štajerskem bojno znamenje, in vrnil se je slovenskemu narodu boj, tako krut in

tako nasilen, da takšnega boja že dolgo nismo imeli, začel se je boj proti slovenskemu učiteljstvu. Takoj v bližini Maribora so vrgli iz neke šole kmalo po tistem shodu slovensko učiteljico! Pri Sv. Lovrencu nad Mariborom so vrgli slovenskega učitelja iz tamošnje šole. Pri Sv. Jakobu v Slov. goricah so nastavili krajnim šolskim nadzornikom dr. Wenigerholca, zdravnika, nemškutarja; strmoglavili so dr. Bezjaka kot okrajnega šolskega nadzornika za mariborski okraj. Vse tako dosledno, vse tako premissljeno, in vse tako silno na škodo slovenskemu šolstvu!

Imenovani list se obrača na krajne in okrajne šolske svete, poudarjajoč, da je narodna vzgoja prvi pogoj za obstoj naroda.

Potem piše doslovno: »Vi veste, kake sadove rodi pouk, če pride na slovensko šolo slovenščine nezmožen in slovenskemu jeziku neprijazen, celo sovražen učitelj. Vi veste, da edino na podlagi materinščine morejo doseči naši otroci ono izobrazbo, ki jo potrebujejo dandanes v težkem boju za obstanek. Zato je Vaša naloga, da nam ohranite svetinjo — slovenske šole — neomadeževano, čisto, da nam je ne pustite oskruniti od nemškutarije! Vaša naloga je, da s sokolskim očesom čuvate nad tem, da pridejo na slovenske šole vedno vrli slovenski učitelji, ki ljubijo slovenski jezik, ki ljubijo slovensko ljudstvo, ki spoštujejo slovenskega kmetal Slovenski krajni in okrajni šolski sveti! Kakor delajo nemškutarski krajni in okrajni šolski sveti z našimi slovenskimi učitelji, in to pod zaščito naše nam vedno krivične in sovražne vlade, tako delajte tudi vi! Kadar gre za nastavljenje kake nove učiteljske osebe za kakšno šolo, glejte vedno poleg dobre usposobljenosti dotičnika tudi na to, ali je prosilec vrl Slovenec ali ni! To je Vaša sveta dolžnost, dolžnost Vaša do slovenskih otrok, do slovenske časti, Vaša dolžnost do slovenskega naroda. Kakor oni proti nam, tako mi proti njim! Šilo za ognjilo! Zob za zob!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj ima v nedeljo, dne 11. februarja 1906 ob 10. uri dopoldne na Vidmu svoj občni zbor, ki se vrši po sledečem sporedu: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Poročilo predsednika o društvenem delovanju lanskega leta. 4. Poročilo blagajničarke o gmotnem stanju društva in odobrenje računa za l. 1905. 5. Volitev društvenega odbora za prihodnjo triletno dobo. 6. Novi šolski in učni red. 7. Želje in nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vabi vljudno odbor.

Goriško.

Poročilo o delovanju deželnega učiteljskega društva za Goriško in Gradiščansko. — Društvu so pretile v pretečenem letu razne nevarnosti. Meseca aprila 1905 je bil nastal spor med prejšnjim predsednikom in dvema laškima odbornikoma. Posledica je bila, da sta odbornika stopila iz odbora in je predsednik odstopil vodstvo društva podpredsedniku. Mestni svet goriški je poskrbel, da je dobilo mestno učiteljstvo tolike doklade k plači, kakor je določeval novi načrt o regulaciji učiteljskih plač; zato mestno učiteljstvo ni hotelo sodelovati v društvu in je postalo apatično glede društvenih teženj. Ostali so sicer pri društvu, a delovanja se niso udeleževali. Samo prejšnji predsednik je ostal društvu vdan in delaven kakor je bil prej ter kot odbornik s svojo